

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Örigenus Tōn Eis Tas Theias Graphas Exēgētikōn Apanta Ta Ellēnisti Heuriskomena

Cui idem præfixit Origeniana, Tripartitum opus, quo Origenis narratur vita,
doctrina excutitur, scripta recensentur

Origenes

Rothomagi, 1668

XIV. Gratiam excitantem non agnovit.

urn:nbn:de:hbz:466:1-25059

A clarum istud inexistisse delirium, homines non unius esse ejusdemque inter se natura, sed alios esse *πρόμακτοι*, alios *ψυχοί*, *σαρκοί* alios seu *ζήνοι*. atque ita ad vitam destinatos esse *πρόμακτοι*, ita ad interitum *σαρκοί*, ut quodcunque tandem amplectantur vitæ genus, quibuscunque tradant se vel virtutibus vel vitiis, necessario salutem illi, hi consequantur mortem; *ψυχοί* vero pro meritis alterutro donatum iri. Quæ commenta cum Scripturæ sacra decretis adversari probe intelligeret Adamantius, eaque jure exhorresceret, fumum fugiens, quod dici solet, in ignem incidit; absurdioraque sententiam amplexus est, quæ animarum statum *πρόμακτοι*, quamque supra exagitavimus. Animas itaque censuit longis annorum curriculis recte vel male traditas sibi à Deo provincias administrasse, ac juxta meritorum suorum mensuram varios variosque à Deo recepisse gratiæ modos; hincque omnem exitisse diversitatem, quæ homines, ut Apostoli more loquar, discernit, antequam boni quicquam vel mali egerint. Doctrinæ huius assertiones & argumenta extant libr. 1. *ἑξ ἀρχῶν*, cap. 7. & libr. 3. cap. 1. (Philocal. cap. 20.) Item libri ejusdem tertij cap. 3. & libr. 7. in Epist. ad Rom. & libr. 9. Quæ quoniam fusc iam supra exposuimus quæst. 6. iterum referre nihil attinet. Nonum modo secundi libri De principiis caput relegi velim, in quod dispersas alibi doctrinæ hujus particulas plena manu congeffit: nam postquam diversas illas naturas ab Hæreticis supra nominatis confectas, collectasque eorum rationes confutavit; tum dogma explicat suum, diversitatemque animarum ratione præditarum ex arbitrij libertate proficisci docet, ex qua diversitate eximia illa totius mundi consonantia diversis constans partibus exorta sit. Hinc injustitiæ nota absolvere Deum putat, in hæc alioquin illi, si non pro meritis unumquemque, sed pro libitu suo exornet; quæ confirmat deinde exemplo Jacobi & Esaü, aliaque in eam sententiam colligit.

C Adversum hæc asperere, pro eo ac debuit, sese commovit Iansenius Tom. 1. libr. 6. cap. 15. & ut divinæ gratiæ penitus contraria merito rejecit. Rejecit & multo ante S. Thomas libr. 2. contr. Gentil. cap. 44. Pamphilus tamen in Apologia pro Origene, in eadem fere causa est qua Origenes, si nos Rufini interpretamenta non fallant; nam ut Origenianam defendat animarum *πρόμακτοι*, reliquas de animæ origine opiniones absurditatis insimulans, & eam quoque carpit, quam nunc Ecclesia propugnat, quæque formati in utero corporibus animas recens creatas inferi decernit: id si sit, injustum fore Deum ait Pamphilus, qui nullius culpæ infontes animas vel cæcis vel debilibus corporibus infundat, vel apud barbaras Gentes vitam ducere jubeat. Vides labefactum ac peremptum gratiæ cælestis auxilium.

D XIII. At non pro iis duntaxat, quæ recte vel male egerunt animæ, priusquam corporibus nostris illaberentur, diversa eas à Deo gratiæ dona consequi opinatus est Origenes, sed prout etiam sese in hac vita gesserint, novis gratiæ incrementis cumulari censuit; adeo ut quidquid nobis gratiæ largitur Deus, id libero nostræ voluntatis arbitrio acceptum referendum sit, per quod talibus donis digni effecti sumus, nihil autem soli & absoluto Dei consilio relinquatur; atque ita nobis, ut ita dicam, obnoxiam Dei gratiam efficit. Itaque liberi arbitrij vires quasi nullo egentibus gratiæ adminiculo ita deprædicat Hom. 10. in Levit. *Sive ergo spiritualis effectus unus cum Domino spiritus fiat: sive per resurrectionis gloriam in Angelorum orationem transeat, recte iam non erit homo: sed unusquisque i se sibi hoc præstat, ut vel excedat hominis appellationem, vel intra conditionem huius vocabuli censeatur: & Homil. 1. in Ezech. Tu vero, Homo, quare non vis arbitrio te tuo derelictum? Quare egre feri viti, laborare, comendare, & per bona opera te ipsam causam tuæ fieri salutis? An magis te delectabit dormientem, & in otio constitutum æterna prosperitate requiescere? Pater meus, inquit Dominus Iesus Christus, usque modo operatur, & ego operor: & tibi displicet operari, qui ad opera natus es? Non vis opus tuum fieri iustitiam, sapientiam, castitatem? Non vis opus tuum esse fortitudinem, aliaque virtutes? Manifesta quoque illa sunt libr. 1. *ἑξ ἀρχῶν*, cap. 5. Per hoc consequens est in nobis esse, atque in nostris motibus, ut vel beati & sancti simus, vel per desidiam ac negligentiam à beatitudine in malitiam & perditionem vergamus: atque itidem ista Homil. 35. in Luc. Da ergo operam ut libereris à principe ad quem te trahit adversarius. Da operam ut habeas sapientiam, iustitiam, fortitudinem, atque temperantiam: & tunc complebitur: Ecce homo, opera eius ante faciem suam: & hoc quoque libr. 7. in Epist. ad Rom. Vt boni enim aut mali simus, nostræ voluntatis est: malus autem ad cuiusmodi verbera, & bonus ad cuiusmodi gloriam destinetur, voluntatis est Dei. Plenis vero buccis eadem illa deblaterat, cap. 1. libr. 3. *ἑξ ἀρχῶν*, quo capite libertatem arbitrij asserendam & propugnandam suscepit: ibi quippe tentationibus obsequi, vel obfistere, in nostra positum esse potestate dicit, nec necessarium ad id gratiæ subsidium agnoscit; sed quadam tantum eruditione, quæ salubria nobis exempla & sanctioris doctrinæ præcepta pro tempore suggerat.*

F XIV. Quod si gratiæ nos egere auxilium agnoscat aliquando, gratiam solum voluntatis nostræ pedissequam, ad ejusque nutum compositam, & pro meritis à Deo in homines ero-

gatum; non excitantem, non gratis datam admittit. Velut in cap. 8. libr. 2. *ἄλλ' ἀγῶν*. A
ait voluntarios & liberos motus a se conditis mentibus Creatorem indulisse, quo scilicet bonum in eis
propositum si res, cum id voluntate propria servaretur. & capite priorē libr. 3. Paulinum illud ex-
ponens: *Ergo cuius vult miseretur, & quem vult indurat*, minime id quidem Deus propositum
esse docet, ut quemquam induret, sed per bonum propositum indurare eum dici qui in-
duratur, quia ex hoc ipsius proposito sequitur, ut per inharentem sibi malitiam ille indu-
ratur; quæ sic pro sua consuetudine dilatavit Rufinus: *Pro eodemque tempore Deus alterius
quidem miseretur, & aliam indurat, non agens neque volens ut induraretur ille qui induratur: sed dum
ipse benignitate sua & patientia utitur, his quidem qui eius benignitatem & patientiam ad contemtum
atque insolentiam ducunt, induratur cor, dum ad terminum pœna differtur: hi vero qui benignitatem
& patientiam eius ad occasionem penitentiae & emendationis accipiunt, misericordiam consequuntur.* B
Gemino deinde exemplo Iulientius id demonstrat; priorē quidem petito ex Ebr. 6. 7,
8. ait enim divinam gratiam similem esse imbri terras irriganti, quarum alia spinas dant
& tribulos; fegetem illa & fructus ferunt; pro varia scilicet cultura, quamvis eiusdem sint
naturæ. Terras itaque, hoc est animas, ad voluntatis arbitrium excoli & parari putat; im-
brem vero postmodum à Deo infundi. Idem probat exemplo Solis, qui una eademque
luce & calore limum indurat, & ceram liquefacit: *non quod virtus eius, addit Rufinus, aliter
in limo, & aliter operetur in cera: sed quod limi alia, alia quoque cera sit qualitas, cum utique secun-
dum naturam unum sit, quia utrumque de terra est.* Exponit deinde quomodo auferat à nobis
Deus cor lapideum, & immitat carneum: nempe subversum iri censet libertatem arbi-
trij, si potestati divinæ cordis mutationem tribuamus: tum sententiæ suæ explanandæ causā C
fa, indoctum aliquem sumit in exemplum, qui vel aliorum adhortationibus, vel aliunde
imperitiam suam intelligens, erudiendi causa accedit ad doctorem; doctor vero volunta-
te eius perspecta doctrinæ suæ præcepta traditurum se pollicetur: *ἔτις, inquit, ὁ θεὸς ὁ
ἰσχυρὸς ἰσχυρῶς τὸ πνεῦμα ἡμεῶν ἔχει, ὡς ἰσχυρὸς ἰσχυρῶς τὸ πνεῦμα ἡμεῶν ἔχει, ὡς ἰσχυρὸς ἰσχυρῶς
τὸ πνεῦμα ἡμεῶν ἔχει, ὡς ἰσχυρὸς ἰσχυρῶς τὸ πνεῦμα ἡμεῶν ἔχει.* Quasi non à Deo habeamus hoc
ipsum, ut accedere, ut sanari velimus. Similia sunt quæ sequuntur: *καὶ ἐστὶν, ἕρπ' εἰπὼν, τὸ πνεῦμα
ἡμεῶν ἔχει, ὡς ἰσχυρὸς ἰσχυρῶς τὸ πνεῦμα ἡμεῶν ἔχει, ὡς ἰσχυρὸς ἰσχυρῶς τὸ πνεῦμα ἡμεῶν ἔχει.*
Reliqua pari vitio laborant. Nihilo faniora sunt quæ
leguntur libri ejusdem capite 6. in quibus hominem divinæ imaginis dignitatem, cum
procrearetur à Deo, accepisse ait; similitudinis vero perfectionē in consummatione serva- D
tam: scilicet, inquit, ut ipse sibi eam propria industria studij ex Dei imitatione conscisceret, cum possibi-
litatem sibi perfectionis divinitus datam per imaginis dignitatem in fine demum per operum executionem
perfectam sibi ipse similitudine consummaret. Addit deinde, similitudinem Dei sperandam, quæ pro
meritorum perfectione præstat. Nec ista tolerabiliora, quæ legimus Homil. 11. in Num. *Omnia enim apud Deum ratione & iudicio sunt; nec ad gratiam, sed pro merito, &c. penitus nempe
gratiæ beneficium hæc perimunt; quemadmodum & illa è Tom. 11. in Matth. p. 214. ἐπι-
ταύθ' αὐτῶν ἡμεῖς ἰσχυροὶ οἱ αἰνοῦντες τὸν θεόν ἡμεῖς καὶ ἀξία τῆς λειτουργίας ἀγίων ἔχοντες, ἡ σωφροσύνη καὶ ἀξία τῆς ἐξου-
σίας βλασφημίας καὶ ἡδονῆς ἐκ τῆς ἀνάστασης τῆς πνεύματος, ἀλλὰ ὡς ἀξίως ἐκείνου ἔσται κακοποιήσαντες. ὅπως δὲ
εἴδω ὅτι οὐκ εἶναι ἀνάστασης, ὡς ἀξίως ἐκείνου ἔσται ἀξίως, ἀλλὰ λόγῳ ἐν παραδείξασθε, ὁ κριτικὸς ἀ-
ξίως ἀξίως.* & ista è Tomo sequente, p. 299, 300. *ὡς ἰσχυρὸς τὸ πνεῦμα ἡμεῶν ἔχει, ὡς ἰσχυρὸς ἰσχυρῶς τὸ πνεῦμα ἡμεῶν ἔχει.* E
& hæc quoque è Tom. 16. p. 415. *ὁ δὲ πνεῦμα ἡμεῶν ἔχει, ὡς ἰσχυρὸς ἰσχυρῶς τὸ πνεῦμα ἡμεῶν ἔχει, ὡς ἰσχυρὸς ἰσχυρῶς τὸ πνεῦμα ἡμεῶν ἔχει.*
non & illa è Tomo 15. in Iohann. p. 199. *τὸ πνεῦμα ἡμεῶν ἔχει, ὡς ἰσχυρὸς ἰσχυρῶς τὸ πνεῦμα ἡμεῶν ἔχει.*
ὡς ἰσχυρὸς ἰσχυρῶς τὸ πνεῦμα ἡμεῶν ἔχει. Manifeste quoque hunc Apostoli locum in suam trahens sententiam
pervertit libr. 3. in Epist. ad Rom. Habentes autem donationes secundum gratiam quæ data est no-
bis differentes, sive prophetiam secundum rationem fidei, &c. hinc quippe colligit donari gratiam
à Deo secundum rationem fidei: tum ex eodem loco & ex alio Epistolæ prioris ad Co-
rinth. sic concludit: *Unde mihi videtur tam ad Romanos quam ad Corinthios scribens, res capiende F
gratiæ modos docere, ut ex nobis in eo agi aliquid ostendat, plurimum vero in Dei largitione consistere.*
Ponit ergo & mensuram fidei esse, per quam quis gratiam capiat; ponit & ad id quod expedit: & spiri-
tum dividere prout vult. *Vt ergo in nobis tanta fides inveniat, quanta possit sublimiorem gratiam (sic
enim legendum) promereri, nostri operis videtur & studij: ut autem ad id detur quod expedit, &
utile sit accipienti, Dei iudicium est; vel omnino si dari velit, in ipso est.* Pari insania corrumpit ibi-
dem hoc alterum è 1. ad Cor. 12. 18. *Nunc autem posuit Deus membra, unumquodque eorum in
corpore, sicut voluit. Voluit autem, inquit, Deus secundum fidei mensuram quæ est in nobis, vel vo-
luit ad id quod expedit. Nisi forte & ita aliquis hoc velit intelligere: Deus posuit in corpore unumquod-
que membrum prout voluit, ut, voluit, ad membrum magis referatur; hoc est, prout voluit, prout elegit,
prout operam dedit, ne videatur de homine arbitrij potestas auferri. Denique in Catenis in Psalmos*

A talia refertur effutiisse ad Pfalm. 120. 3. *κὴν ἀφῆκε εἰς σάλας τὸ πνεῦμα σου· καὶ ἀπέλασεν με, φωνὴ μου ἐν σκαυδαλίῳ· καὶ ὅταν ἴξῃς ὁ θεὸς ἡγοῖσα ὀπίσθητα. ὡς παρ' ἡρώδ' ἀπὸ τῶν ἀρχαῶν, καὶ ὁ θεὸς τῶ ὀπίσθου ἡγοῖσα· ἰδοὺ·*

Ut magis etiam pateant doctrinæ hujus adyta, observandum est duplicem in nobis ab Origene constitui fidem, aliam humanam, quam viribus propriis nullo præsidio firmatis habere possumus; divinam aliam, quæ nobis Dei gratia infundatur. Nec duplicem solum fidem, sed virtutes etiam reliquas in nobis duplices esse putat, quarum alia sint à nobis, alia à Deo: illas autem ad salutem consequendam nihil prodesse, nisi harum consortio roborentur. Panduntur hæc oracula Tract. 33. in Matth. *Ἴψα πῦρα*, inquit, *fidem habenti quæ est ex nobis, dabitur gratia fidei, quæ est per spiritum fidei, & abundabit: & quicquid habuerit quis ex naturali creatione, cum exereverit enim, accipit id ipsum & ex gratia Dei, ut abundet, & firmior sit in eo ipso quod habet: quod de omni itidem virtute intelligendum esse scribit. Demum concludit: Properea si volumus ut detur nobis virtus perfectior, & abundet in nobis quod perfectum est inter homines, per diligentiam omni modo acquiramus, & postquam acquiserimus quasi intelligentes, quoniam in nihilum hæc reputantur sine gratia Dei, humiliemus nosmetipsos sub manu valida Dei, & oremus sine ira & disceptatione levantes puras manus, ut omnium bonorum quæ sunt in nobis perfectio detur ex Deo, & faciat nos perfectos & acceptabiles Deo, quasi Filios Dei. Eandem recoquit cramben libr. 4. in Epist. ad Rom. atque ita accipi vult vocem hanc Apostolorum ad Christum: *Auge nobis fidem: Quia, inquit, etiam fides ipsa, quæ credere videtur Deo, dono in nobis gratia confirmatur. Atque idem subinde replicat libr. 9. idque comprobare fatagit Apostolico isto: Ateri fides in eodem spiritu: Quod fides, inquit, quæ speret & credat, & absque ulla dubitatione confidat, in nobis est; ratio vero fidei ipsius, & scientia, & perfectus eorum intellectus quæ credimus, donatur à Deo. Ac tandem: Sicut est fides quæ docuimus esse in nobis, & rursus est fides quæ per gratiam datur, sicut supra diximus scriptum esse: *Alij fides in eodem spiritu; ita etiam in unoquoque horum quæ supra enumeravimus à Deo per gratiam dari, erit & in nobis aliquid, ad cuius uniusquisque mensuram vel rationem, gratiam promeretur. Hæc eo scilicet commentus est, ut aggressionem boni operis à voluntate nostra suspenderet; successum vero & perfectionem à Deo.***

Iam vero genuinum Origenis sensum odorari promptum est in multis, quibus legitimam gratiæ vim visus est predicasse: ut cum libr. 3. *Ἐπι ἀρχῶν*, cap. 1. optime dici asserit, ædificium non ædificans, sed Dei opus esse; & urbis tutelam, non custodibus & vigiliis militum, sed Deo recte adscribi: sic enim rem intelligendam esse vult, operis susceptorem fuisse hominem, Deum perfectorem; nec sufficere voluntatem humanam ad consequendum finem, nisi Deus ad id opituletur; quod eo probari putat: *Non volentis, neque currentis, sed miserentis est Dei. In quem locum repetit eadem & extendit libr. 7. in Epistol. ad Rom. ex eoque demonstrari ait, quod homo quidem laborem impendat & sollicitudinem; Deus autem successum operi tribuat & effectum; ideoque operis summam Deo potius quam homini esse deputandam. Confirmat illud Pauli verbis, 1. Corinth. 3. 6. *Ego plantavi, Apollo rigavit, sed Deus incrementum dedit: tum ait: Certum est Deum non solum scire uniuscuiusque propositum ac voluntatem, sed & prescire. Sciens autem & presciscens, itaque bonus dispensator & iustus, uniuscuiusque motibus & proposito utitur ad ea opera perficienda, quæ uniuscuiusque animus ac voluntas eligit: & postremo, *Ἐπι ἀρχῶν*, inquit, *aut mali simus nostre voluntatis est; malus autem ad cuiusmodi verbera, & bonus ad cuiusmodi gloriam destinatur, voluntatis est Dei. Non aliud sonant verba hæc è libr. 3. Ἐπι ἀρχῶν, cap. 2. Evidens igitur ratio est, quia sicut in rebus humanum propositum solum per seipsum imperfectum est ad consummationem boni; adiutorio namque divino ad perfectæ quæque perducitur, &c. In his Origenes splendide *ἰμπερὶ λαμπρότητος*, inceptionem, hoc est, velle, homini tribuens; Deo vero duntaxat, perficere. Rufinus vero quasi parum his erroris inesset, novis ea deliriorum suorum accessionibus infuscavit. Sed Origenis insanias revelare pergamus. Is in fine prioris capitis libri 3. *Ἐπι ἀρχῶν*, postquam pulchre visus est Dei scientiam cum libertate conciliasse, omnia conclusionem pessima depravat, cum ait nullum ad honorem vel ignominiam à Deo parari, *ἰὰ τὸ ὄνομα τοῦ θεοῦ οὐκ ἔστι ἰμπερὶ τῶν ἀγαθῶν.****

F *κλινῶσαι ἐπὶ τὰ καίρια, ἢ ἐπὶ τὰ κρείττονα* quod iterat libr. 2. c. 9. Libro quoque Operis ejusdem prioris, cap. 3. dicit in illis solis esse opus Spiritus sancti, qui jam se ad meliora convertant, & per vias Christi Iesu incedunt, *id est sunt in bonis actibus, & in Deo permanent: quasi aliquis ad meliora converti queat, absque opere & gratia Spiritus sancti. Nec patrocinantur ei sequentia, cum ait, Spiritum sanctum extinctis peccatoribus & indignis, ipsum sibi novum populum creare, & renovare faciem terra, cum per gratiam Spiritus deponentes veterem hominem cum actibus suis, in novitate vite caperint ambulare: quo sensu quippe hæc pronunciaverit, ipse paulopost patefecit, docens Deum Spiritu oris sui quæ digna sunt sanctificatione sanctificare: dein subnectit: *Est & alia quoque etiam Spiritus sancti gratia quæ dignis præstat, ministrata quidem per Christum, in operata autem à Patre, secundum meritum eorum, qui capaces efficiuntur. Nec quemquam fallant illa ex Homil. 1. in Genes. ubi Christi gratiam solaribus radiis comparat, eaque mentes nostras illu-**

strati asserit, nisi cæcitas illarum impediatur; quemadmodum oculis nostris Solis lumen ad- A
mittimus, nisi nostra cæcitate prohibeamur. Recte id quidem, nam & ad explicandos gra-
tiæ effectus eandem usurpat comparisonem Augustinus. Verum in sequentibus semipe-
lagianislat, cum significans eo nos maiori luce collustratum iri, quo propius ad eum ac-
cesserimus, *Non similiter tamen*, inquit, *venimus ad eum omnes, sed unusquisque secundam propriam*
suam virtutem: nempe accedere ad Christum, vel ab eo recedere, in nostra ponit potestate.
Scribit idem Tom. 13. in Matth. p. 241, 242, Discipulis naviculam conscendentibus, &
deinde mari ac vento jactatis, homines adversis tentationibus oppugnatos signari, qui eas
quidem sustinere, & in medium mare propria virtute pervenire queant; superiores vero
evadere, & oppositam ripam attingere non valeant, nisi Christi ope subleventur: idest,
boni quidem initium à nobis esse, finem ac consummationem à Deo. Denique libr. 6. in B
Epistol. ad Rom. *Quamvis enim* (libertas arbitrij) *sit etiam virtus & maneat in natura, tamen*
tanta charitatis vis est, ut ad se omnia trahat, omnesque sibi societ, vindictæque virtutes; maxime cum
charitatis causas prior nobis dederit Deus, qui unico Filio suo non pepercit, sed pro nobis omnibus tradi-
dit illum, & cum illo omnia nobis donavit. Quæ ita quidem sonant, quasi Deum per Filij mor-
tem charitatis gratiam nobis largitum fuisse velit ante omnem voluntatis motum. At alia
longe hic later sententia, nimirum Deum per mortem Filij causas nobis priorem dedisse,
quare ipsi charitate & amore prosequeremur; hanc autem charitatem & amorem à no-
bis pendere.

XV. Vnde potro in has opiniones adductus sit, nequiquam ipse dissimulat, sed cap.
1. libr. 3. *ὁ θεὸς ἀρχαῖος* varios recitat Scripturæ locos, aliosque multos ait silentio sese præter- C
ire, unde causam suam confirmari putat. Persuadent illi quidem hominem vitium inter &
virtutem, tamquam in bivio positum, ad utrumlibet ferri posse, sed ita tamen ut gratiæ,
non juvenis solum, sed excitantis etiam subsidium non excludant; quod ab Origene fa-
ctum ostendimus. Illo vero præcipue Pauli videtur abusus, qui est 2. Tim. 20, 21. *In ma-*
gnâ autem domo non solum sunt vasa aurea & argentea, sed & lignea & fictilia, & quedam quidem
in honorem, quedam autem in contumeliam. Si quis ergo emundaverit se ab istis, erit vas in honorem
sanctificatum, & utile Domino ad omne opus bonum paratum. Id ita accipit, quasi solis voluntatis
nostræ viribus, omni destitutis auxilio, peccatorum sordes pœnitentia elucere possimus.
Quod Pelagianum prorsus est.

Magdeb.
Cent. 1. c. 10.

XVI. Adversus ea excandescunt Magdeburgenses, excandescit & Iprensis Præful, in D
eaque itidem ut in superiora, stilum suum distinxit Tom. 1. libr. 6. cap. 15. demonstravit-
que opinionem istam Origenis, ipsum hunc esse errorem Massiliensium, gratiæ Christi
capitalem. Quod ut verum esse concedimus, & iure reprehensum hoc nomine fatemur
Origenem; ita præter æquum fuisse culpatum pertendimus, quod de gratia divina disse-
rens, ei provocatioes libertatis ac suasionis tribuat: puta libr. 2. *ὁ θεὸς ἀρχαῖος*, cap. 9. *Per gratiam mi-*
sericordiae suæ omnibus providet (Deus) *atque omnes quibuscunque curari possunt remedijs hortatur,*
quia provocat ad salutem: & libr. 3. cap. 2. *Nihil aliud putandum est accidere nobis ex ipsis quæ cordi*
nostro suggeruntur, bonis vel malis, nisi commotionem solum & incitamentum, provocans nos ad bona
vel mala. His addere poterat & illum è libr. 1. Operis ejusdem, cap. 8. *Benignitas enim Dei*
secundum quod se dignum est, provocat omnia, & attrahit ad beatum finem illum, ubi perit & aufugit
omnis dolor & tristitiæ gemitus. Verum eequanam vocationis, incitamenti, E
provocationis, hortationis invidia est, quas iisve adsimiles Augustinus usurpavit? Verbi gra-
tia in libro De spiritu & litera, cap. 34. *Hic ergo modus quando Deus agit cum anima rationali, ut*
ei credat, neque enim credere potest quodlibet libero arbitrio, si nulla sit suasio, vel vocatio cui credat;
profecto & ipsum velle credere Deus operatur in homine, & in omnibus misericordia eius prevenit nos:
consentire autem vocationi Dei, vel ab ea dissentire, sicut dixi, propria voluntatis est. Vbi notanda
obiter potestas illa voluntatis ad consentiendum vel dissentiendum, quam supra tueba-
mur. Item capite eodem: *Iam si ad illam profunditatem scrutandam quisquam nos coarctet, cur illi*
ita suadeatur, ut persuadeatur; illi autem non ita duo sola occurrunt interim, &c. Quæ pauca de mul-
tis seligere fatis habuimus.

XVII. Modum tandem ponemus huic dissertationi, in Origenis favorem illud iteran- F
tes quod supra attigimus, quæcunque ad declarandam ejus opinionem adduximus è libris
à Rufino interpretatis, parum ipsi præjudicare. Interpolare enim omnia Rufinus, quæ-
cunque suscepit interpretanda, eaque præter Auctorum sententiam detorta, ad sua
dogmata accommodare solenne habuit; male autem de libertate arbitrij sensisse ipsum
fidem facit Concilium Romanum LXX Episcoporum: *Rufinus vir religiosus plurimos*
Ecclesiastici operis edidit libros; nonnullas etiam Scripturas interpretatus est: sed quoniam beatus Hiero-
nymus in aliquibus eum de libertate arbitrij notavit, illa sentimus quæ prædictam B. Hieronymum sen-
tire cognoscimus. Recordandum præterea est ante Pelagij tempora leviter ac perfunctorie
quæstiones illas de libertate arbitrij, deque gratia Christi, & prædestinatione fuisse tracta-